05/02/2021

Η Αγία Παρθενομάρτυς Αγάθη, προστάτις των μαστών

/ Βίοι Αγίων

- Του Αρχιμ. Δημητρίου Καββαδία

Το καύχημα των παρθένων και κλέϊσμα των μαρτύρων, η Αγία Αγάθη, έζησε κατά τον 3ο αιώνα, όταν αυτοκράτορας των Ρωμαίων ήταν ο Δέκιος και έπαρχος της γενέτειράς της, νήσου Σικελίας, ο Κουϊντιανός. Την ίδια περίοδο στην πόλη των αποστόλων και αναρίθμητων μαρτύρων, Ρώμη, επίσκοποι ήταν οι ενάρετοι Φαβιανός (236-250) και Κορνήλιος (251-253).

Η Αγία Αγάθη υπήρξε τέκνο οικογενείας που διακρινόταν για την ευγενή καταγωγή, τον πλούτο και την ευσέβειά της ανάμεσα στις άλλες οικογένειες της ελληνικής αποικίας του Πανόρμου, στα βορειοδυτικά παράλια της νήσου Σικελίας, που σήμερα είναι γνωστή με το όνομα Palermo. Οι δε γονείς της ονομάζονταν Rao

και Apolla.

Η νεαρή Αγάθη ηύξανε κατά την ηλικία και την αρετή. Την συνετή της διαγωγή ώφειλε στην σωστή διαπαιδαγώγηση των γονέων της και την ευσέβειά της. Από τα παιδικά της χρόνια η ψυχή της επιθυμούσε να βιώσει την πνευματική ζωή και έτσι τον χρόνο της εκδαπανούσε στην προσευχή και την μελέτη των θείων Γραφών, προσπαθώντας να εφαρμόζει το θείον θέλημα στην καθημερινότητά της. «Διψούσε» τον Χριστό και ζούσε μόνο για Εκείνον. Ο αγώνας της ήταν οι πράξεις της να αποτελούν εφαρμογή των πιστεύω της.

Στα 251 μ.Χ. έπαρχος της νήσου έγινε ο Κουϊντιανός, ο οποίος προσβλέποντας στην άνοδό του στα ύπατα αξιώματα, έσπευδε να πραγματοποιεί τις εντολές του αυτοκράτορος Δεκίου, που αγωνιζόταν να εξαφανίσει τους χριστιανούς από την Ρώμη και την περιφέρειά της. Η Αγάθη ήταν μόλις 15 ετών όταν ακούστηκε ότι

ξέσπασε ο διωγμός κατά των χριστιανών στην πρωτεύουσα και ότι σιγά-σιγά το απάνθρωπο διάταγμα φθάνει μέχρι και τις εσχατιές της αυτοκρατορικής επικράτειας, μέχρι και την γενέτειρά της.

Η μικρή κοπέλα δεν δείλιασε στο άκουσμα της είδησης. Οπλισμένη με την ακράδαντη πίστη της στον Ιησού Χριστό και περισσή τόλμη που είχε την ρίζα της στην αιματηρή θυσία του εσταυρωμένου Νυμφίου της ψυχής της, έσπευσε να στερεώσει στην πίστη και να νουθετήσει τους χριστιανούς του νησιού, τονίζοντας την αξία της αιώνιας ζωής.

Η δραστηριότητά της αυτή δεν ήταν δυνατόν να αφήσει ασυγκίνητο τον έπαρχο Κουϊντιανό ο οποίος καθώς έμαθε πληροφορίες για την καταγωγή και την οικονομική της επιφάνεια, προσπάθησε να κερδίσει την εύνοιά της. Όταν κατάλαβε ότι δεν μπορούσε να πράξει τίποτε, έστειλε απόσπασμα να την συλλάβει και να την οδηγήσει ενώπιόν του, στην πόλη της Κατάνης στο ίδιο νησί, όπου είχε την έδρα της διοικήσεώς του.

Επειδή η νύμφη του Χριστού κατάλαβε ότι το μαρτυρικό της τέλος πλησίαζε

προσευχόταν με ιδιαίτερη πίστη στον Θεό ζητώντας υπομονή και καρτερία σε ότι επρόκειτο να αντιμετωπίσει. Βάδιζε πλέον το στενό και δύσβατο μονοπάτι το οποίο θα την έφθανε ως την ουράνια δόξα..... Ο νους της ήταν συγκεντρωμένος στα λόγια του Κυρίου: «Θέσθε ούν εις τας καρδίας υμών μη προμελετάν απολογηθήναι• εγώ γαρ δώσω υμίν στόμα και σοφίαν, ή ου δυνήσονται αντειπείν ουδέ αντιστήναι πάντες οι αντικείμενοι υμίν» (Λουκ. ΚΑ', 14-15). Δεν φοβόταν τίποτε• με έμπυρα λόγια προσευχής και θεοφιλείς στοχασμούς ανέμενε την έξοδό της από τον κόσμο της φθοράς και της αμαρτίας και την συνάντηση με τον γλυκύτατο Νυμφίο της ψυχής της.

Όργανο συνεργασίας του Κουϊντιανού με τον μισόκαλο διάβολο ανέλαβε η φημισμένη για την αμαρτωλή ζωή της γυναίκα, η Αφροδισία με τις κόρες της. Σαν άλλη Αιγυπτία γυναίκα του Φαραώ «έσπευδε κολακείαις» (δοξαστικό αποστίχων όρθρου Μεγάλης Δευτέρας) να πείσει την νεαρή μάρτυρα να ξεστρατίσει από τον δρόμο της ενάρετης ζωής.

Προσπαθούσε λοιπόν να ξυπνήσει μέσα της την γυναικεία φιλαρέσκεια• τι άλλο μπορούσε να θέλει μια γυναίκα αφημένη στις ηδονές του κόσμου και τα πάθη της από αναζήτηση κι άλλης ηδονής, δόξα και πλούτο; Όλα αυτά θα ανήκαν στην Αγάθη αν υποχωρούσε και θυσίαζε στα είδωλα. Οι αμαρτωλές γυναίκες χρησιμοποίησαν την γλώσσα της διπλωματίας με την επίπλαστη ευγένεια που απέχει από την αληθινή αρετή. Η μικρή Αγάθη αντιστεκόταν σ'αυτήν την κατάσταση ενατενίζοντας τον Ιησού Χριστό και θεωρώντας τα ταξίματά τους, σκύβαλα του κόσμου τούτου. Τότε εκείνες μανιασμένες την απειλούσαν λέγοντας ότι μόνο ο θάνατος μπορεί να την συνετίσει για την «απείθειά» της στο αυτοκρατορικό διάταγμα και την ειδωλική θρησκεία....

Αγανακτισμένες οι γυναίκες έδωσαν αναφορά για τα πεπραγμένα τους στον Κουϊντιανό ο οποίος εξοργισμένος κάλεσε την Αγάθη σε απολογία. Όταν παραστάθηκε μπροστά του εκείνος θαμπώθηκε από την ομορφιά της και σκέφτηκε να την κάνει γυναίκα του• έπρεπε όμως να ακολουθήσει την δική του πίστη. Για να το πετύχει έπρεπε να την πείσει να ακολουθήσει την παραδομένη θρησκεία του δωδεκάθεου ξεκινώντας από τον εκφοβισμό της κατά την ανάκριση....

Στις φοβερές απειλές και τις προσβολές του, η παρθένος παρέμενε ακλόνητη. Η μεγάλη πίστη της, η υπομονή της καθώς και η έμπυρη προσευχή της, της έδιναν την δύναμη να αντιστέκεται στην εντολή να θυσιάσει στους ψευδοθεούς της πλάνης και της απώλειας. Προσβεβλημένος από την στάση της έδωσε εντολή να την βασανίσουν με σπαθισμό και να την φυλακίσουν. Αδύναμη και εξαντλημένη από τα βασανιστήρια την έριξαν στην φυλακή όπου η Αγία επιδόθηκε σε εκτενή προσευχή.

Και την επόμενη ημέρα η Αγία αντιμετώπισε με θάρρος τον έπαρχο Κουϊντιανό δηλώνοντας το αμετάθετο της γνώμης της. Η εντολή του πλέον ήταν αποτρόπαια: Αφού την γυμνώσουν, να ξεριζώσουν οι δήμιοι με την πυράγρα (πυρωμένη σιδερένια τανάλια) τον ένα μαστό της (κατ'άλλους βιογράφους και τους δύο). Προσπαθούσε έτσι να ρεζιλέψει την παρθένο με την έκθεση σε δημόσια θέα του γυμνού σώματός της και ακολούθως να την πονέσει σωματικά και ψυχικά αφαιρώντας από το σώμα της ένα από τα ιερότερα μέλη του γυναικείου κορμιού, τον μαστό, ο οποίος μακαρίσθηκε από την Αγία Μαρία την Μαγδαληνή (Λουκ. ΙΑ, 27) και από τον οποίο εθήλασε και ο ίδιος ο Κύριος της δόξης κατά την βρεφική του ηλικία.

Η μαστεκτομή δεν ήταν ένα συνηθισμένο μαρτύριο• συνήθως γινόταν με σπαθί ή μαχαίρι. Επί του προκειμένου, οι δήμιοι με την πυράγρα συνέστρεφαν τον μαστό μέχρι να τον ξεριζώσουν από την θέση του. Τον φρικτό πόνο διαδεχόταν η αιμορραγία.....

Το αμείωτο θάρρος της και η ακλόνητη συμπεριφορά της εξόργισαν τον Κουϊντιανό, ο οποίος αμέσως μετά έδωσε εντολή να την κλείσουν στην φυλακή μαζί με τους ειδεχθέστερους εγκληματίες βαρυποινίτες. Φυσικά το αθώο κορίτσι αισθανόταν ανάμεσα στους κακούργους, ως «πρόβατον εν μέσω λύκων» (Ματθ. Ι', 16).

Προσευχόμενη η Αγία προσπαθούσε να ηρεμήσει από τους πόνους του μαρτυρίου της όταν ξαφνικά το κελλί της φυλακής γέμισε από ουράνιο φως. Τότε αντίκρυσε ένα παιδί που κρατούσε λαμπάδα αναμμένη που φώτιζε όλο τον χώρο. Πίσω του ακολουθούσε ένας ηλικιωμένος άνδρας κρατώντας ένα κιβωτίδιο με πολλά φάρμακα. Όταν όμως της ζήτησε να του δείξει τις πληγές της, εκείνη αρνήθηκε την βοήθειά του. Ο γέροντας αναγκάστηκε να της αποκαλύψει την ταυτότητα και την αποστολή του: ήταν ο Απόστολος Πέτρος συνοδευόμενος από Άγιο Άγγελο και εστάλη κατ'εντολήν του Ιησού Χριστού για να την θεραπεύσει και να την ενισχύσει στον αγώνα της για την κατάκτηση της αιώνιας ζωής. Αμέσως εξαφανίστηκε ενώ η Παρθένος διεπίστωσε ότι θεραπεύτηκαν οι πληγές της και αποκαταστάθηκαν οι

μαστοί της. Όχι μόνον αυτά αλλά και τα δεσμά της λύθηκαν.... Αυτά τα συγκλονιστικά θαύματα ήταν η αιτία οι φρουροί να εγκαταλείψουν την φυλακή έντρομοι. Έτσι η Αγία γονάτισε και επιδόθηκε σε εκτενή δοξολογία του Θεού για τα θαυμάσια που εποίησε σ'αυτήν την αναξία και ταπεινή δούλη Του αν και οι συνδέσμιοι της Αγίας την προέτρεπαν να εκμεταλλευθεί την ευκαιρία και να εγκαταλείψει το κελλί της. Ενισχυμένη από την χάρη του Παναγίου Πνεύματος η νεαρή κόρη ζητούσε την βοήθεια του Νυμφίου της Ιησού Χριστού να αξιωθεί του μαρτυρικού στεφάνου....

Μετά την παρέλευση τεσσάρων ημερών ο Κουϊντιανός την κάλεσε εκ νέου σε απολογία στο μικρό αμφιθέατρο της πόλεως. Ο έπαρχος την θαύμασε σαν την είδε θεραπευμένη θεωρώντας ότι την βοήθησαν οι Ολύμπιοι θεοί. Η κοπέλλα όμως δεν δίστασε να αποκαλύψει με παρρησία ενώπιον όλων τον Ιησού Χριστό ως θεράποντά της. Η επιμονή της στην ομολογία αυτή εξόργισε τον έπαρχο που διέταξε επί τόπου να ανάψουν κάρβουνα και να ρίξουν σ'αυτά σπασμένα κεραμίδια και αφού πυρακτωθούν καλά να σύρουν πάνω τους την μάρτυρα η οποία υπέμενε αγόγγυστα και αυτό το μαρτύριο.....

Ξαφνικά έγινε μέγας σεισμός ενώ από το ηφαίστειο της Αίτνας άρχισε να βγαίνει φωτιά, πυρωμένες πέτρες και λάβα που στο διάβα τους απειλούσαν να καταστρέψουν τα πάντα. Όλοι θεώρησαν το γεγονός σαν παρέμβαση της θείας δίκης για την άδικη μεταχείριση της παρθένου και κλαίγοντας ικέτευαν τον έπαρχο να σταματήσει τα βασανιστήρια της μικρής κοπέλλας. Εκείνος

σκεπτόμενος την πιθανή εξέγερση του λαού διέταξε να φυλακίσουν και πάλι την Αγάθη. Αποκαμωμένη από τα φρικτά μαρτύρια, με όση δύναμη είχε, ύψωσε τα χέρια της στον ουρανό και πρόφερε την τελευταία της προσευχή. Ακολούθως παρέδωσε ειρηνικά το πνεύμα της στον Κύριο της δόξης. Ήταν τότε η 5η Φεβρουαρίου του έτους 251.

Οι χριστιανοί της πόλεως έσπευσαν στην φυλακή και παρέλαβαν το ιερό σκήνωμα της Αγίας για να το ενταφιάσουν. Όταν τοποθετούσαν το λείψανο στην προετοιμασμένη σαρκοφάγο, εμφανίστηκε ένας λαμπροφορεμένος νέος συνοδευόμενος από εκατό παιδιά, όλοι τους άγνωστοι στην πόλη της Κατάνης. Ο νέος κρατούσε μια μαρμάρινη πλάκα την οποία τοποθέτησε επάνω στον τάφο της Αγίας και η οποία έγραφε στα λατινικά τα εξής λόγια: «Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo et patriae liberationem» δηλαδή : «Νους όσιος, αυτοπροαίρετος, τιμή εις Θεόν και πατρίδος λύτρωσις». Αυτό σημαίνει ότι η Αγία διέθετε νού όσιο, ενάρετο, αποχωρισμένο από την σαρκικότητα, που με ιδία της προαίρεση προχώρησε στο μαρτύριο• η θυσία της αποτέλεσε αναφορά τιμής στον αληθινό Θεό και σήμανε την λύτρωση της πατρίδος της από τον ζόφο της ειδωλολατρίας….

Τότε όλοι κατάλαβαν ότι επρόκειτο για τον Φύλακα Άγγελο της Αγίας και απέδωσαν δόξα και αίνο στον Θεό.

Αμετανόητος ο Κουϊντιανός προσπάθησε να οικειοποιηθεί την περιουσία της Αγίας• όμως τον πρόλαβε φρικτός θάνατος γιατί τα άλογά του αφηνίασαν και έπεσε η καρότσα στην οποία επέβαινε στα ορμητικά ύδατα του ποταμού της πόλεως…..

Κατά την πρώτη επέτειο του μαρτυρίου της Αγίας, εξερράγη η Αίτνα και απειλούσε την Κατάνη με ολοσχερή καταστροφή. Τότε οι ειδωλολάτρες μαζί με τους χριστιανούς έσπευσαν στον τάφο της Αγίας και αφού αφαίρεσαν το μεταξένιο πέπλο που κάλυπτε το σκήνωμά της, το’βαλαν μπροστά στον ποταμό της λάβας. Το θαύμα ήταν μεγάλο : η λάβα σταμάτησε και το πέπλο παρέμεινε άθικτο. Το ίδιο θαύμα επαναλήφθηκε πολλές φορές και έκτοτε θεωρείται πολιούχος και προστάτης της Κατάνης η Αγία Αγάθη.

Η μετακομιδή του Ιερού λειψάνου της Αγίας και η επαναφορά του στην Κατάνη

Η πέτρινη σαρκοφάγος στην οποία ενταφιάστηκε το σκήνωμα της Αγίας σώζεται μέχρι τις ημέρες μας στην ίδια κρύπτη επάνω από την οποία ανηγέρθη ο Ιερός Ναός της «Santa Agata la Vetere». Το τίμιο λείψανο της Αγίας, άφθαρτο και ευωδιάζον, παρέμεινε στην κρύπτη μέχρι την άνοιξη του 1040, ενώ το 593 μόνο ένα μικρό του μέρος μεταφέρθηκε στην Ρώμη κατ’εντολή του Πάπα Ρώμης, Αγίου Γρηγορίου του Διαλόγου, στον Ιερό Ναό «Santa Agata dei Gotti». Από το ίδιο τεμάχιο, το έτος 597 ο ίδιος Άγιος δώρισε ένα κομμάτι στην Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου στο Κάπρι. Έτερο τεμάχιο εστάλη στην Βασιλεύουσα κατά τα τέλη του 10ου αιώνα επί βασιλείας των Αυτοκρατόρων Βασιλείου Β’ και του αδελφού του Κωνσταντίνου του Η’.

Όταν κατά το 1040 οι Σαρακηνοί εξεστράτευσαν εναντίον της Σικελίας, οι Βυζαντινοί έσπευσαν να βοηθήσουν στον αγώνα. Στις μάχες διέπρεψε ο στρατηγός Γεώργιος Μανιάκης ο οποίος όμως ήρθε σε σύγκρουση με τον αρχηγό του στόλου Στέφανο που ήταν συγγενής του Αυτοκράτορος Ιωάννου Β' του Κομνηνού. Ως είναι επόμενο ο Μανιάκης έχασε την βασιλική εύνοια και εκλήθη στην Πόλη να απολογηθεί. Εκείνος σκέφθηκε ότι για να ανακτήσει την εύνοια του αυτοκράτορα θα έπρεπε να μεταφέρει στην Βασιλεύουσα τους δύο θησαυρούς της περιφέρειας, δηλαδή τα άφθαρτα σκηνώματα των Αγίων Μεγαλομαρτύρων Αγάθης της Κατάνης και Λουκίας των Συρακουσών.

Έτσι το λείψανο της Αγίας αποθησαυρίστηκε στον ομώνυμο Ναό της στο Τρίκογχο μέχρι το καλοκαίρι του 1126 όταν ο Γάλλος αξιωματικός της αυτοκρατορικής φρουράς Gisliberto μαζί με τον Καλαβρό φίλο του Goselmo έκλεψαν το λείψανο της Αγίας κατόπιν εντολής που έλαβε από την Αγία καθ'ύπνους ο πρώτος και του ζητούσε να επιστρέψει το λείψανο στην Κατάνη. Ταξίδευσαν δια Σμύρνης, Κορίνθου, Τάραντα και στάθμευσαν στην επαρχία του Lecce, στην πόλη Galatina, όπου δώρισαν τον ένα μαστό της Αγίας στον ναό της Αγίας Αικατερίνας, όπου φυλάσσεται μέχρι σήμερα. Στην συνέχεια έφθασαν στην Μεσσίνα απ'όπου ειδοποίησαν τον Επίσκοπο της Κατάνης Maurizio να υποδεχθεί το άγιο λείψανο.

Έτσι στις 17 Αυγούστου του 1126 ο Επίσκοπος Maurizio ξεκίνησε πομπή με τον κλήρο και τον λαό ανυπόδητος για να υποδεχθούν την Αγία περπατώντας προς το Acicastello. Ταυτόχρονα άλλη πομπή από το Acicastello με επικεφαλής δύο μοναχούς αντιπροσώπους του Επισκόπου όπου πήγαν για να επαληθεύσουν την χαρμόσυνη είδηση, τους δύο αξιωματούχους και πλήθος λαού, ξεκινούσαν με κατεύθυνση την Κατάνη. Οι δύο πομπές συναντήθηκαν στο ψαροχώρι Ognina και ψάλλοντας συνέχισαν ως τον Καθεδρικό Ναό της Κατάνης όπου εναπέθεσαν το λείψανο.

Το μεγάλο θαύμα θεραπείας μιας τυφλής και παράλυτης γυναίκας επισφράγισε την ευαρέσκεια της Αγίας για την σωματική της επιστροφή στον χώρο που μαρτύρησε…

Που βρίσκονται τα τίμια λείψανα της Αγίας Αγάθης

Μετά την άλωση της Πόλης από τους Σταυροφόρους το 1204, ο Βενετός Δόγης Enrico Dandolo δώρισε στους κατοίκους της Κατάνης το τεμάχιο που είχε απομείνει στην Βασιλεύουσα μετά την κλοπή.

Το 1376 κατασκευάστηκε από τον περίφημο τεχνίτη Giovanni di Bartolo στην Avignone μια προτομή-λειψανοθήκη για την Κάρα και την γνάθο της Αγίας κατόπιν εντολής του Επισκόπου Κατάνης Marziale. Μέχρι σήμερα αυτή η αργυρόχρυση και σμαλτοστόλιστη λειψανοθήκη αποτελεί τον μεγαλύτερο θησαυρό του περικαλλούς Καθεδρικού Ναού της Κατάνης.

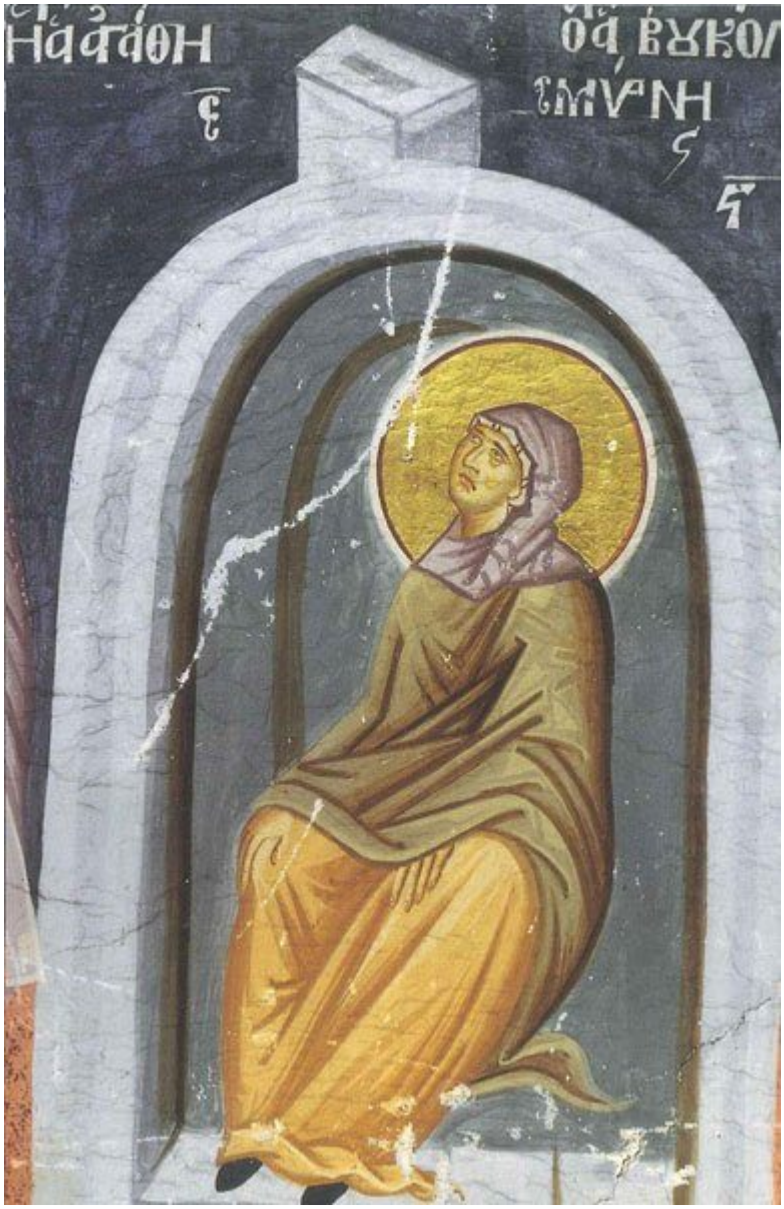
Τα υπόλοιπα λείψανα που σώζονται στην Κατάνη και φυλάσσονται σε ωραιότατες ασημένιες λειψανοθήκες είναι οι δύο αντιβραχίονες με τις παλάμες, οι δύο μηροί, οι δύο κνήμες με τα πέλματα, ο ένας μαστός και το θαυματουργό πέπλο της Αγίας.

Επίσης στα τέλη του 15ου αιώνα ο ασημουργός Angelo Novara έφτιαξε μια μεγάλη λάρνακα στο σχήμα του Καθεδρικού Ναού του Μιλάνο μέσα στην οποία λιτανεύονταν όλα τα ανωτέρω λείψανα• σήμερα όμως η λάρνακα αυτή ακολουθεί άδεια την λιτανευτική πομπή.

Η λάρνακα με την επιγραφή που απέθεσε ο Άγγελος στον τάφο της Αγίας μαζί με την μια ωμοπλάτη της Αγίας από τον 6ο αιώνα φυλάσσονται στην πόλη Cremona της Βορείου Ιταλίας. Η πλάκα έχει ενσωματωθεί σε ξύλινη θήκη, έχει αγιογραφηθεί και στις 2 όψεις και φέρει 8 επισκοπικές βούλες.

Λείψανα της Αγίας φυλάσσονται στις εξής Μονές της Ελλάδος:

Αγίου Παύλου Αγίου Όρους (τεμάχιο τιμίας κάρας), Διονυσίου και Ξενοφώντος Αγίου Όρους επίσης.
Κεχροβουνίου Τήνου.
Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστού Λουκούς στο Άστρος Κυνουρίας.
Παναγίας Προυσού Ευρυτανίας.
Αγίας Αικατερίνης Αιγίνης στον τρισυπόστατο νέο Ναό Αγίων Αικατερίνης, Αγάθης και Τιμίου Προδρόμου.
Παναγίας Κορωνιωτίσσης-Δακρυρροούσης στο Ληξούρι Κεφαλληνίας στο Παρεκκλήσιο της Αγίας Παρασκευής όπου σώζεται και θαυματουργή παλαιά εικόνα της Αγίας.

Η τιμή της Αγίας

Η Ανατολική και η Δυτική Εκκλησία τιμούν την μνήμη της Αγίας την 5η Φεβρουαρίου εκάστου έτους.

Από τον 5ο αιώνα το όνομα της Αγίας Αγάθης περιελήφθη στον Κανόνα της Θείας Λειτουργίας της Ρώμης, της Ραβέννας και του Μιλάνου μαζί με τα ονόματα των αγίων Παρθενομαρτύρων Αγνής, Αναστασίας, Καικιλίας, Λουκίας, Περπετούας και Φηλικητάτης.

Στα τέλη του ίδιου αιώνα άγνωστος συνέγραψε «Passio (=πάθος)» της Αγίας Αγάθης που αποτελεί εκτενή βιογραφία της Αγίας και έγινε η βάση όλων των συναξαρίων και εγκωμίων της Αγίας.

Ο Όσιος Συμεών ο Μεταφράστης τον 9ο αιώνα συνέγραψε βίο της Αγίας με τίτλο

«Άθλησις της Αγίας και Καλλινίκου Μάρτυρος του Χριστού Αγάθης της Παρθένου».

Τον ίδιο αιώνα ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως που ανεστήλωσε τις άγιες εικόνες, ο Άγιος Μεθόδιος ο Ομολογητής, συνέγραψε «Εγκώμιον εις την Αγίαν Μεγαλομάρτυρα του Χριστού Αγάθην».

Τον δέκατο αιώνα συνοπτικές αναφορές στην Αγία γίνονται στο Συναξάριο Κωνσταντινουπόλεως και στο Μηνολόγιο του Αυτοκράτορος Βασιλείου του Β’.

Το έτος 500 ο Πάπας Σύμμαχος ανήγειρε Βασιλική προς τιμήν της Αγίας με βαπτιστήριο επί της Αυρηλιανής οδού.

Στα τέλη του 5ου αιώνα ανηγέρθη ο Ιερός Ναός «S.Agata Maggiore» στην Ραβέννα.

Το 591 ο Άγιος Πάπας Ρώμης Διάλογος παρέδωσε στους ορθοδόξους ναό των Αρειανών Γότθων και τον καθιέρωσε στο όνομα της Αγίας Αγάθης, ο οποίος είναι γνωστός ως «S.Agata dei Gotti» και στον οποίο φυλάσσονται λείψανα των Αγίων Αγάθης και Σεβαστιανού.

Το 725 ο Πάπας Γρηγόριος ο Β’, ανήγειρε στις όχθες του Τίβερη ναό της Αγίας υπό το όνομα «S.Agata in Trastevere».

Από τον 12ο αιώνα χρονολογείται ο ναός της Αγίας στην Πίζα, ο ρυθμός του οποίου παραπέμπει σε ναούς της Αρμενίας.

Στην Μάλτα τιμάται εξαιρετικά ως προστάτης της νήσου, αφού στην θαυματουργία της αποδόθηκε η νίκη κατά του τουρκικού στόλου.

Στον αρχαίο ελληνικό Πάνορμο και νυν Palermo της Σικελίας που είναι η γενέτειρα της Αγίας τιμάται ιδιαιτέρως η Αγία σε διάφορους λατρευτικούς τόπους και χώρους όπου φυλάσσονται και λείψανά της, παραμερίζοντας εν πολλοίς και την μνήμη της πολιούχου Αγίας Ροζαλίας (ή Ωραιοζήλης).

Αλλά και στην σύγχρονη Ευρώπη (Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία) τιμάται η Αγία με ναούς και παρεκκλήσιά της όπως είναι το βασιλικό παρεκκλήσιο της Ισπανίας.

Περικαλλής και ονομαστός ναός της Αγίας είχε ανεγερθεί στην Κωνσταντινούπολη (περίπου 8ος-9ος αι.) στην θέση Τρίκογχο του Καπιτωλίου, όπου το σημερινό Bakirkoy, νοτιοανατολικά του ιστορικού τεμένους Sahzade. Γι’αυτόν τον ναό ο Άγιος Μεθόδιος αναφέρει σχετικά στο εγκώμιό του, όταν επαναλήφθηκε το θαύμα βρασίματος του ελαίου στις κανδήλες του ναού.

Στην Ελλάδα σήμερα η Αγία τιμάται ιδιαιτέρως στις Μονές Αγίου Παύλου Αγίου

Όρους (όπου τεμάχιο της κάρας της), Παναγίας Κορωνιωτίσσης-Δακρυρροούσης Ληξουρίου Κεφαλληνίας (όπου θαυματουργή εικόνα και λείψανο της Αγίας. Αγάθη Μεγαλογένους ελέγετο η κτιτόρισσα της Μονής Ηγουμένη, η οποία τιμούσε πανηγυρικά την Αγία της), Αγίας Αικατερίνης Αιγίνης (όπου ναός, εικόνα και λείψανο της Αγίας που επιμελήθηκε η κτιτόρισσα της Μονής Ηγουμένη Αγάθη Δουρατσίνου).

Στο χωριό Ζυγός στον Σπαρτίλλα της Κέρκυρας βρίσκεται ναός της Αγίας. Στην παραλία του χωριού Χαράκι της περιφέρειας του κεφαλοχωρίου Μαλώνα της Ρόδου βρίσκεται η σπηλιά της Αγίας Αγάθης όπου σώζεται μέχρι σήμερα σπηλαιώδης ναός της Αγίας – ασκητήριο παλαιών μοναχών. Η Αγία εμφανιζόταν ανέκαθεν στους ψαράδες του χωριού• λείψανα μοναχών βρέθηκαν κατά τον ευπρεπισμό του σπηλαίου, ενώ συχνά ακούγονται αγγελικές μελωδίες από τον ιερό χώρο. Στην Καρδίτσα υφίσταται χωριό «Αγία Αγάθη». Στα Σταμνά Αιτωλικού τιμάται ιδιαιτέρως η Αγία σε ιδιαίτερο παρεκκλήσιο με ημερομηνία πανηγύρεως την 23ην Αυγούστου. Επίσης στον Πλατανότοπο Ελευθερουπόλεως υφίσταται ωραίο παρεκκλήσιο της Αγίας. Ασματική Ακολουθία και Παρακλητικό Κανόνα στην Αγία τέλος συνέθεσε ο Όσιος Γέροντας Γεράσιμος ο Μικραγιαννανίτης.

Η Αγία Αγάθη είναι προστάτιδα:

Λόγω του μαρτυρίου της η Αγία θεωρείται προστάτιδα του μαστού και ιάτειρα των μαστικών παθήσεων (καρκίνου, μαστίτιδας, τιτανώματος, ραγάδων κλπ) όπως και των γυναικών και των τροφών που δεν έχουν γάλα και δεν μπορούν να θηλάσουν τα νεογέννητα βρέφη τους.

Είναι προστάτιδα των καμπανοποιών διότι η καμπάνα έχει το σχήμα του ανεστραμμένου μαστού.

Είναι προστάτιδα των χυτευτών μετάλλων, διότι η ροή του λυωμένου χαλκού θυμίζει την ηφαιστειακή λάβα της Αίτνας, την ορμή της οποίας αναχαίτισε η Αγία.

Είναι προστάτιδα των σεισμοπαθών, λόγω του σεισμού που έγινε κατά την ώρα του τελευταίου μαρτυρίου της.

Είναι προστάτιδα των λιθοξόων, λόγω της επιγραφής στην πλάκα που έβαλε ο Άγγελος στον τάφο της.

Είναι προστάτιδα των παρθένων, λόγω του αγώνα της ενάντια στις διαβολές της Αφροδισίας.

Είναι προστάτιδα της νεότητος, καθότι διέθεσε την νεότητά της για την δόξα του Νυμφίου της.

Είναι προστάτιδα των πυροσβεστών και κατά των πυρκαϊών, λόγω της συνδέσεώς της με τα θαύματα του ηφαιστείου.

Είναι προστάτιδα των υφαντών και υφαντριών και των νοσηλευτών και νοσηλευτριών.

Είναι προστάτιδα των συντεχνιών των υφαντριών και ραπτριών της Κωνσταντινουπόλεως επειδή συνδέθηκε το πέπλο της με παράλληλο μύθο με αυτόν της Πηνελόπης (ύφανση-ξήλωμα για να μην παντρευτεί τον Κουϊντιανό). Αυτή η παράδοση στηρίζεται και σε μαρτυρία του 11ου αιώνος που διασώζει ο Μιχαήλ Ψελλός, η οποία ωστόσο δεν διευκρινίζεται αν αφορά στην Αγία ή σε όλες γενικά τις γυναίκες.

Σε πολλές περιοχές της Δυτικής Ευρώπης δέχονται την Αγία ως προστάτιδα των δαιμονοπαθών, των θυμάτων βιασμού, εναντίον της στειρότητας, των βρεφοκόμων, εναντίον των φυσικών καταστροφών, των βοσκών, των κοσμηματοποιών και την επικαλούνται για να γεννούν υγιή κουτάβια οι γάτες και οι σκύλοι τους. Ακόμη σε κάποια μέρη κατά την μνήμη της απαγορεύουν το γνέσιμο και το πλύσιμο γιατί θεωρούν ότι έτσι έρχονται ανεμοστρόβιλοι και νεροποντές. Στην Γερμανία επίσης φορούν φυλακτό της Αγίας γνωστό με το όνομα Agathazettel.

Λόγω του θαύματος με το πέπλο της Αγίας αλλά και του μαρμάρινου επιγράμματος στον τάφο της που μιλούσε για «*πατρίδος λύτρωσιν*» η Αγία έγινε πολιούχος και προστάτιδα της Κατάνης αντικαθιστώντας την τιμή της αρχαίας θεάς Αγάθης, διαδόχου της Περσεφόνης. Σ'αυτό το γεγονός οφείλεται η ανάρτηση ευμεγέθους αγάλματος της Αγίας σε κεντρική πλατεία της Κατάνης όπου φαίνεται να πατά πάνω σε όφι, το φίδι της ειδωλολατρίας. Στην περαιτέρω διάδοση της τιμής της Αγίας συνετέλεσε και το γεγονός ότι στον βίο της Αγίας Λουκίας διαβάζουμε ότι η Αγία Λουκία κατόπιν οράματος μετέβη με την άρρωστη μητέρα της Ευτυχία στον τάφο της Αγίας Αγάθης για να θεραπευθεί η δεύτερη.

Στην Κατάνη ευρίσκονται οκτώ ναοί που έχουν ανεγερθεί προς τιμήν της Αγίας στους τόπους όπου έζησε, έδρασε, μαρτύρησε και θαυματούργησε η Αγία. Επίσης τιμάται Ιερά Μονή στο όνομά της «*Badia di S.Agata*» καθώς και τέσσερεις σύλλογοι με το όνομά της που οργανώνουν την ετήσια εορτή, τις λιτανείες και την πανήγυρη της Αγίας. Την επικαλούνται ιδιαιτέρως εναντίον της ενέργειας της Αίτνας και όλων των ηφαιστείων και όλων των φυσικών καταστροφών.

Στην Κατάνη επίσης εκτός από τις 5 Φεβρουαρίου η Αγία τιμάται και στις 17 Αυγούστου (ημέρα επαναφοράς του λειψάνου της από την Κωνσταντινούπολη).

Και οι δύο γιορτές είναι λαμπρές, ενώ η καλοκαιρινή είναι έκφραση μετάνοιας

προς την Αγία γιατί θεωρήθηκε ότι λόγω των αμαρτιών του λαού, η χάρις της Αγίας έφυγε όταν το λείψανό της μετεφέρθη στην Βασιλεύουσα.

Κλήρος και λαός ξεκινούν με τον εκκλησιασμό και ακολουθούν με σεβασμό τις λιτανείες των εικόνων, αγαλμάτων, λειψάνων και κειμηλίων της Αγίας πάνω σε ανθοστόλιστα άρματα που οργανώνουν οι ομώνυμοι με την Αγία σύλλογοι και ακολουθούν όλες οι συντεχνίες της πόλεως. Οι γυναίκες είθισται να είναι καλυμμένες με λευκά πέπλα που δείχνουν την σεμνότητα της Αγίας.

Οι νοικοκυρές και οι αρτοποιοί ετοιμάζουν αρτίδια σε σχήμα μαστού που λέγονται «*minnuzzi di Sant'Agata*» και προσφέρονται στον Καθεδρικό ναό της Αγίας ως τάματα (όπως λ.χ. οι φανουρόπιττες).

Το χαρμόσυνο κλίμα πλαισιώνουν η γενική φωταψία της πόλεως και η καύση πυροτεχνημάτων.

Η Αγία Αγάθη είναι επίσης πολιούχος της Δημοκρατίας του San Marino, της πόλεως Capua και της πόλεως Zamarramala στην Ισπανία.

Η Αγία Αγάθη στην τέχνη

Η Αγία Αγάθη και το μαρτύριό της ήταν ανέκαθεν αγαπημένα θέματα στην εικονογραφία Ανατολής και Δύσεως.

Σαν ψηφιδωτό στόλισε από το 504 τον ναό του Αγίου Απολλιναρίου στην Ραβέννα όπου παρουσιάζεται ολόσωμη να κρατά στεφάνι μεταξύ των άλλων παρθενομαρτύρων.

Το 821 το ψηφιδωτό με την μορφή της κοσμεί την αψίδα του Ιερού της Βασιλικής της Αγίας Καικιλίας στο Trastevere της Ρώμης.

Το μαρτύριό της στολίζει το Μηνολόγιο του Βασιλείου του Β' από τον 10ο ήδη αιώνα.

Ψηφιδωτό με την μορφή της Αγίας σε στηθάριο (10ος-11ος αι.) κοσμεί και τον νάρθηκα της Ι.Μ. Οσίου Λουκά στην Βοιωτία ενώ στον 12ο αι. ανήκει η ολόσωμη ψηφιδωτή μορφή της Αγίας στον Καθεδρικό Ναό του Monreale στην Σικελία.

Όπως προαναφέραμε στην Cremona σώζεται η επιγραφή της πλάκας του τάφου της Αγίας σε ξύλινη θήκη του 13ου αιώνα που είναι αγιογραφημένη και στις δύο όψεις με τα βασικά στοιχεία του βίου της Αγίας.

Η Αγία μέσα στην φυλακή εικονίζεται σε τοιχογραφία του 1721 στο παρεκκλήσιο

του Αγίου Δημητρίου της Ι. Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου.

Η αποκοπή του μαστού της Αγίας, έργο του 16ου αιώνα, εικονίζεται στην Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Φιλανθρωπινών στο νησάκι Ιωαννίνων ενώ ο σπαθισμός της Αγίας (1719) εικονίζεται στην Μονή Ασωμάτων Πετράκη.

Σε πολλούς παλαιούς ναούς, Καθολικά Μονών Αγιορείτικα και μη, καθώς και σύγχρονους ναούς ιστορείται η μορφή και το μαρτύριο της Αγίας.

Στην Δύση η Αγία και το μαρτύριό της απασχόλησε πολλούς καλλιτέχνες. Είναι ένα αγαπημένο θέμα που τα ανάλογα έργα δείχνουν την εξάπλωση της τιμής της παντού. Παρουσιάζεται η Αγία δεμένη πισθάγκωνα σε κορμό ή κολώνα, μέσα σε φυλακή ή την ύπαιθρο. Οι δήμιοι με μαχαίρι, ξιφίδιο ή πυράγρα αποκόπτουν τους μαστούς της. Ακόμη παρουσιάζεται ο Απόστολος Πέτρος συνοδεία Αγγέλου να θεραπεύει την Αγία στην φυλακή. Η Αγία φαίνεται να κρατά φοινικόκλαδο (σύμβολο νίκης κατά του πνευματικού θανάτου) ή κρίνο (που δείχνει την αγνότητά της) ή την πυράγρα (τιμωρητικό της όργανο) ή πινακίδιο με μαστούς.

Η τιμή της Αγίας στα Σταμνά Αιτωλικού

Κατά τα τελευταία χρόνια ο διαπρεπής στην χώρα μας και την Γαλλία Έλληνας δημοσιογράφος και παρουσιαστής Νίκος Αλιάγας έκανε έτι περισσότερο γνωστό στο πανελλήνιο αλλά και στο παγκόσμιο κοινό το πανηγύρι της Αγίας Αγάθης στα Σταμνά Αιτωλικού απ’όπου κατάγεται. Κατόπιν θαύματος μάλιστα της Αγίας βάπτισε την κόρη του Αγάθη.

Το πανηγύρι αυτό πραγματοποιείται στο ομώνυμο παρεκκλήσιο της Αγίας στα Σταμνά την 23η Αυγούστου όταν εορτάζονται και τα «εννιάμερα» της Παναγίας και σαν έθιμο ανάγεται στα χρόνια της επαναστάσεως του 1821.

Κατά την 23η Αυγούστου 1824 όταν η Πελοπόννησος υπέφερε από τον εμφύλιο, ο Μαυροκορδάτος προσπάθησε να προλάβει την εξάπλωση του φαινομένου στην Ρούμελη και άνω, και γι’αυτό κάλεσε σε μυστική συνάντηση στο όρος Ζυγός (θέση Ψηλή Παναγιά, επί των ερειπίων παλαιάς Μονής της Παναγίας) τους οπλαρχηγούς της Βορειοδυτικής Ελλάδος. Τελικά αποφάσισαν συνέλευση που έγινε τον Δεκέμβριο του ιδίου έτους. Όμως επειδή δεν ομονοούσαν και φώναζαν, επικρατούσε σύγχυση. Ξαφνικά έγινε σεισμός που θεωρήθηκε θεϊκή επέμβαση για να μονοιάσουν. Έτσι καθιερώθηκε η ετήσια πανήγυρη εις ανάμνησιν του γεγονότος την 23η Αυγούστου όχι όμως στην Ψηλή Παναγιά επειδή εκεί δεν είχε πρόσβαση όλος ο λαός. Αποφασίστηκε να κτισθεί χαμηλότερα εκκλησάκι στο όνομα της Αγίας Αγάθης που τους έσωσε από τον σεισμό. Έκτοτε γίνεται παραδοσιακό πανηγύρι το οποίο οργανώνουν αρματωμένοι φουστανελλοφόροι και έχει συμμετοχή ανθρώπων από όλο τον νομό όπως και τους γύρω νομούς.

Η πομπή διασχίζει μεγάλη απόσταση και γίνεται συνοδεία οργάνων και τραγουδιών όπως: «Σ’αφήνω στην καληνυχτιά, Άγια Αγάθη μου γλυκειά, ρίχνω και μια κουμπουριά, κάτω τ’άρματα….». Όταν φθάσουν στην κεντρική πλατεία του Αιτωλικού, λήγει το πανηγύρι…

Εκ της Υμνολογίας για την Αγία Αγάθη

Απολυτίκιον.

Ήχος γ’. Θείας πίστεως.

Ρόδον εύοσμον, της παρθενίας, νύμφη άφθορος, του Ζωοδότου, αναδέδειξαι Αγάθη πανεύφημε• των αγαθών την πηγήν γάρ ποθήσασα, μαρτυρικώς εν τω κόσμω διέπρεψας. Μάρτυς ένδοξε, λιταίς σου θείαις αγάθυνον, τους πόθω μεγαλύνοντας τους άθλους σου.

Κοντάκιον.

Ήχος δ’. Επεφάνης σήμερον.

Στολιζέσθω σήμερον η Εκκλησία, πορφυρίδα ένδοξον, καταβαφείσαν εξ αγνών, λύθρων Αγάθης της Μάρτυρος• χαίρε βοώσα, Κατάνης το καύχημα.

Μεγαλυνάριον.

Εις οσμήν των μύρων σου των τερπνών, έδραμον Σωτήρ μου, ανεβόας τω Ιησού, νομίμως αθλούσα, Αγάθη Αθληφόρε• διό του σου Νυμφίου, τρυφάς τοίς κάλλεσι.

Βιβλιογραφικές Πηγές:

Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, «Συναξαριστής των δώδεκα μηνών», τόμος τρίτος, Ιανουάριος-Φεβρουάριος, Εκδόσεις Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1998.
Βασιλοπούλου Χαραλάμπους, Αρχιμανδρίτου, «Η Αγία Αγάθη», εκδόσεις Ορθόδοξος Τύπος, Βίοι Αγίων, Αρ. 93, Αθήναι.
Ευστρατιάδου Σωφρονίου Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως «Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Έκδοσις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 1955.
«Αγάθη», εν Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, τόμος δεύτερος, Αθήναι 1965.
Λαγγή Ματθαίου, Αρχιμανδρίτου, «Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», τόμος Β’, Μην. Φεβρουάριος, Αθήναι 1979.
Μικραγιαννανίτου Γερασίμου, Μοναχού, «Νέος Ενιαύσιος Στέφανος», Άγιον Όρος 2006.
Μολοττού Ζώτου, «Λεξικόν των Αγίων Πάντων της Ορθοδόξου Εκκλησίας», έν Αθήναις 1904.
Σιμωνοπετρίτου Μακαρίου, Ιερομονάχου, «Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Διασκευή εκ του Γαλλικού Ξενοφών Κομνηνός, τόμος έκτος, Φεβρουάριος, Ίνδικτος, Αθήναι 2008.
«Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως», (Delehaye Hippolyte, Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae), Bruxellis
«Martyrologium Romanum».
Σπεράντζα Στέλιου, «Αγάθη (Αγία)» εν Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Φοίνιξ, τόμος Α΄, σ.114.
Τασούλα Μανουήλ, «Σικελικά άνθη στον κήπο του ουρανού», Αθήναι 2001.
Ψελλού Μιχαήλ, «Commentarius de mulierum festo» εν K.N. SATHAS, «Μεσσαιωνική βιβλιοθήκη V, Venetiis et Parisiis, 1876», 527-531.
Janin, «La Geographie Ecclesiastique de l’Empire Byzantin», τόμος III-Les Eglises et Monasteres, Paris 1953.

«Βίος-Ακολουθία και Παράκλησις της Αγίας Παρθενομάρτυρος Αγάθης», Ευλογία της Γυναικείας Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης Αιγίνης, Επιμέλεια της Καθηγουμένης Αγάθης Δουρατσίνου Μοναχής, Αίγινα 1988.
«Menologii Anonimi Byzantini», editit Basilius Latysev, Πετρούπολη
Συμεών του Μεταφράστου, «Άθλησις της Αγίας και Καλλινίκου Μάρτυρος του Χριστού Αγάθης της Παρθένου», εν P.G., τ. 114, στ. 1331-1346
Μηνολόγιο Βασιλείου Β’, «Άθλησις της Αγίας Μάρτυρος Αγάθης», εν P.G., τ.117.
Μεθοδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, «Εγκώμιον εις την Αγίαν Μεγαλομάρτυρα του Χριστού Αγάθην», Analecta Bollandiana 68 (1950), 76-93.
Lanzafame Giovanni, «Sant’Agata Festa Bacocca»
Gagliani Domenico, «Agata splendidissima», edizioni «Capitolo della Cattedrale» – Catania.
Voltini Franco, «Le Chiese di S.Agata e di S.Margherita in Cremona».

Πηγή: pemptousia.gr